

Περὶ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου

Του Ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης

Τό περιεχόμενον τῆς παραβολῆς τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου (Λουκ. ιη΄ 10-14) ἀποτελεῖ κάτι σὰν προγύμνασμα καὶ προετοιμασία γι’ αὐτοὺς πού θέλουν νὰ πλησιάσουν τὴν ἰερά ταπείνωσι, πού περιέχεται σὲ ὅλες τὶς ἀρετὲς ἐπάνω στὶς ὁποῖες στηρίζεται πράγματι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, καὶ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν θεομίσητον ἀλαζονείαν, ἡ ὁποία ἀποτρέπει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ κάθε φιλόχριστη ἀρετῆ. Ποιὸς λοιπὸν δὲν θὰ ποθήσῃ νὰ μιμηθῇ τὸν τελώνη καὶ τὴν ἐπιστροφή καὶ τὴν μετάνοιά του καὶ δὲν θὰ ἀποστραφῇ τὴν ἔπαρσι τοῦ Φαρισαίου, ἀφοῦ ἡ μὲν ταπείνωσις συνδέεται μὲ τὸν Χριστόν, ἡ δὲ ἀλαζονεία μὲ τὸν ὑπερήφανο δαίμονα;

Ἡ ἀλαζονεία εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία αὐτὴ πού ἔκανε τὸν πρῶτο ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, πού ὀνομαζόταν καὶ ἑωσφόρος, διάβολον. Αὐτὴ ἐξεδίωξε τὸν γενάρχη Ἀδὰμ ἀπὸ τὸν Παράδεισο. «Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων

καὶ ὑψώσε ταπεινούς». «Κύριος ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν». Αὐτὴ καταδικάζει τὸν Φαραῶ: «Εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι Θεός». Αὐτὴ κατέβαλε τὸν Ναβουχοδονόσορα, διότι «Κυριῶ Θεῶ σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις»· καὶ «οὐποιήσεις οὐδὲν ὁμοίωμα».

Ἄν καὶ τοῦ ἑνὸς ἢ ἀρρώστια ἐθεραπεύθη, ἐνῶ τοῦ ἄλλου τὸ πάθος κατήντησεν ἕξις. Ἀληθῶς, πυρετὸς εἵναι ὑπερηφάνεια ποῦ ἀδρανοποιεῖ τὴν εὐαισθησία τοῦ ἀρρωστοῦ, ψυχασθένεια φοβερὴ ποῦ ἐρεθίζει τὸν ἄνθρωπο πρὸς πτώσιν, ὑδρωπικία εἶναι, γεμάτη ἀπὸ ὑγρῶ καὶ ἀέρα. «Τίς γὰρ ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος Κυρίου; Ἀθῶος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὅς οὐκ ἔλαβε ἐπὶ ματαιωτῆν ψυχὴν αὐτοῦ». Τοιαύτη ἦταν ἡ ματαιότης καὶ ἡ ἀγερωχία τοῦ Τύρου, ἡ ὁποία ἀφαιρώντας τοῦ καιτῆν τελευταία ἱκμάδα χάριτος, τὸν ἄφησε σὰν ξηραμένη γῆ. Ὅπως ἴτε ποτε τὸ γνωρίζετε αὐτό καὶ μὲ τὸν λόγο καὶ μὲ τὴν πείρα· ὁ ἀλαζών δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη τῆς τελειοποιητικῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ γι' αὐτό εἶναι ἀνυδρος καὶ ξηρός, ἀφοῦ τοῦ λείπει ἡ ζωτικὴ θερμότης καὶ ἡ ζωογόνος ὑγρασία. Σ' αὐτόν, ὅπως στὸ ἀπογυμνωμένο δένδρο, φτιάχνει τὴν φωλιὰ τοῦ ὄνυκτοκόρα καὶ διάβολος.

Καὶ μὲ ἓνα λόγο, ἡ ταπείνωσις εἶναι τροφὸς τῶν ἀρετῶν, ἀρχὴ καὶ τέλος καὶ κεφαλὴ τοῦ κάλλους τῆς χριστιανικῆς εὐσέβειας. Ἀφανισμὸς τῶν παθῶν, διατήρησις τῆς ὑγρασίας στὴν ρίζα τῆς πίστεως. Ἡ ταπείνωσις συνυπάρχει μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος διώκει τὴν ἀνομίαν, ὅπως εἶπαν καὶ ὁ Ἱερεμίας καὶ ὁ Σολομών. Εἶναι ἀληθές ὅτι «Ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου». Αὐτὴ κάνει τὸν Τελώνη κήρυκα τοῦ Πνεύματος, ἡ δὲ ἀλαζονεὶα κατασκευάζει τὸν Φαρισαῖο τύμπανο κενὸ ποῦ ματαιῶς ἀλαλάζει. Ἀληθῶς σὰν τὰ ρόδια τῶν Σοδόμων εἶναι ὁ ὑποκριτής, πεπόνι ὁμορφὸ ἀπ' ἔξω, ἄλλα ἐσωτερικῶς σάπιος καὶ ἄχαρος.

Ἀνέβη στὸ ναὸ ὁ Τελώνης καὶ μάλιστα ἀνέβη καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς. Ἀνέβη στὸ ναὸ ὁ Φαρισαῖος σωματικῶς, ὄχι ὅμως καὶ ψυχικῶς. Διότι ὁ μὲν ἕνας ἀνέβη κατεβαίνοντας ψυχικῶς μὲ τὴν ταπεινώσι, ἐνῶ ὁ ἄλλος κατέβη ψυχικῶς ἀνεβαίνοντας μὲ τὴν ὑπερηφάνεια. Ὁ ἕνας ἀνέβη μὲ «ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» κατὰ τὸν Δαυῖδ, ἐπῆρε δηλαδὴ τὸν δρόμο πού ὁδηγεῖ στὸν Παράδεισο, ἐνῶ ὁ ἄλλος κατέβη κατεβαίνοντας στὸν ἑσπέρο, τὸν ἀρχηγό τῆς ὑπερηφάνειας. Ὁ ἕνας ἀνέβη μὲ τὴν ἀνάβασι καὶ τὴν ἐπίδοσι στὶς ἀρετές, ἐνῶ ὁ ἄλλος κατέβη ἀπὸ τὶς ἀρετές καὶ ἀπὸ αὐτές, ἐπέρασε στὶς κακίες.

Πολλοὶ ἔρχονται μέσα στὸν ναόν, ἀλλὰ λίγοι μετέχουν τῆς ἱεροτητάς του, διότι δὲν εἶναι ἄξιοι τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁ ὑπερήφανος «οὐ μένει ἐν τῇ ἀγάπῃ, ὁ δὲ μὴ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ οὐ μένει» κατὰ τὸν Ἰωάννην. Ἐνῶ αὐτὸς πού παραμένει στὴν ἀγάπῃ, μένει στὸν Θεὸν καὶ ὁ Θεὸς σ' αὐτόν, καὶ εἶναι ναὸς Θεοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν Παῦλο. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι κυρίως εἰσέρχονται στὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ, στοὺς ὁποίους καὶ ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ μὲ ἰδιαίτερο τρόπο. Φωτίζει δὲ ὁ Θεὸς μόνο τοὺς νηπίους καὶ μικροὺς, κατὰ τὸν μουσουργὸν Δαυῖδ. Διότι «ὅπου ταπεινώσις, ἐκεῖ καὶ σοφία» κατὰ τὸν Σολομῶντα· σοφία πίστεως καὶ σοφία πράξεως.

Αὐτὴ ἡ σοφία ἔλειπε ἀπὸ τὸν Φαρισαῖο, γι' αὐτὸ καὶ σὺν ὑποκριτῆς πού εἶναι εὐχαριστεῖ μόνο γιὰ τὰ ἐξωτερικὰ τὸν Θεό, ἐσωτερικῶς δὲ γίνεται ἀχάριστος πρὸς τὸν Θεό. Διότι δὲν τηρεῖ τὴν ἐντολή «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν». Ἦταν καλὸς ὁ λόγος «εὐχαριστῶ σοι», ἐπειδὴ ὁ Φαρισαῖος δὲν ἀπέδιδε τὴν ἀρετὴ στὸν ἑαυτό του, ὅπως ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ ὁ Σεμεΐας καὶ ὁ Πέτρος· σ' αὐτὴν τὴν ὑπερηφάνεια εἶχε πέσει ὁ ἑσπέρο καὶ ὁ Ἀδάμ. Ὅμως ἐνόμιζε πὼς ἔχει αὐτὸ πού δὲν εἶχε· καὶ ἂν τὸ εἶχε, τὸ ἔχασε

μὲ τὴν ὑπερηφάνεια. Ἐπειδὴ κίεκεῖνος πού ἔχει, ὀφείλει νὰ ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἔχει καὶ νὰ λέγῃ «Ἀχρεῖος δούλος εἰμι», ἐπειδὴ «οὐ δικαιοθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν».

Πράγματι ἀποβάλλει τὴν ἀρετὴν αὐτός πού δὲν ταπεινώνεται καὶ αὐτός πού δὲν ἀγαπᾷ, καταφρονεῖ. Ἀληθῶς, εἶναι ἀρχὴ κάθε εἶδους ἀμαρτίας ἢ ὑπερηφάνεια. Αὐτὴ ἀκολουθεῖ ὁ φθόνος, τὸν φθόνον ὁ φόνος· ἐξ αἰτίας αὐτῆς ὁ Ἀβεσσαλώμ βλέπει σὰν ἐχθρό τὸν πατέρα του καὶ σπεύδει νὰ τὸν φονεύσῃ. Εἶναι ὄντως χειρότερος ὁ κρυφὸς κακὸς ἀπὸ τὸν φανερὸ καὶ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸν διάβολο, ὁ ὁποῖος ἐξηπάτησε τὸν πρωτόπλαστο μὲ τὸν ὄφι.

Γι' αὐτὸ ὁ φανερὰ κακὸς τρόπος δικαιώνεται καὶ ὁ ἀφανὴς καταδικάζεται. Ἐπειδὴ ὁ ἕνας ἔχει μόνον τοὺς κακοὺς τρόπους, ἐνῶ στὸν ἄλλον ἀκολουθοῦν τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη, καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἄκρα ἀλήθεια τὸν ἀποδιώκει. Ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη εἶναι πού χαρακτηρίζει τοὺς ἐκλεκτούς, σύμφωνα μὲ τὴν δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου, τὸ πρῶτο κεφάλαιό της πρὸς Ἐφεσίους τοῦ Παύλου καὶ τὸ τρίτο πρὸς Κολασσαεῖς, ἡ δὲ ἔχθρα ἀποδοκιμάζει.

Ὁ Τελώνης ἀνεγνώρισε τὴν ἀμαρτία του καὶ ἐδικαιώθη φεύγοντας μακριὰ της. Γι' αὐτὸ καὶ ζῆ, σύμφωνα μὲ τὸν Ἰεζεκιήλ. Αὐτὴ τὴν ζωὴν ἤρρε καὶ ὁ Δαυῖδ, ὅπως τοῦ ἀπεκάλυψε ὁ Νάθαν. Ὁ Φαρισαῖος δὲν ἀνεγνώρισε τὴν ἀμαρτία του καὶ ἔφυγε μακριὰ ἀπὸ τὴν ζωὴ. Καὶ πρόσεξε πάλι καλὰ τί λέγει τὸ Εὐαγγέλιο: «Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸ προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος Τελώνης»· γιὰ παραδειγματισμὸ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δικαιώνουν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ ἐξουθενώνουν αὐτούς πού ἀμαρτάνουν. Παρουσιάζει ὁ Κύριος τὸν Φαρισαῖο ὡς παράδειγμα τῶν ὑπερήφανων, τὸν δὲ Τελώνη ὡς παράδειγμα αὐτῶν πού ἀμαρτάνουν, ἀλλὰ προσεύχονται

καὶ ἐξομολογοῦνται μέσυντετριμμένη καρδία, ὥστε νὰ μᾶς διδάξη ὅλους νὰμισοῦμε τὴν ὑπερηφάνεια, τὴν δὲ ταπεινώσι νὰ τὴν ἀγαποῦμε.

Δείχνει καθαρὰ ἀπὸ αὐτὴ τὴν παραβολὴ ὁ Χριστὸς ὅτι ἡμὲν δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀρετὴ εἶναι μεγάλη καὶ φέρει τὸν ἄνθρωπο κοντὰ στὸν Θεό, ὅταν ὅμως συνδυασθῇ μὲ τὴν ὑπερηφάνεια, ρίχνει τὸν ἄνθρωπο στὸν κατώτερο βυθό. Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Φαρισαῖος καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰτία κατεκρίθη καὶ κατέληξε στὴν ἀπώλεια. Διότι ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι βδελυκτὴ καὶ μισητὴ καὶ βαρύτερη ἀπὸ κάθε κακία καὶ ἀπομακρύνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐνῶ ἡ ταπεινώσις μὲ τὴν μετάνοια καὶ τὴν ἐξομολόγησι τὸν δικαιώνει καὶ τὸν ἀξιώνει τῆς σωτηρίας, τὸν φέρει δὲ καὶ τὸν τοποθετεῖ κοντὰ στὸν Θεό. Αὐτὸ ἠῦρε ὁ Τελώνης καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴν αἰτία ἐδικαιώθη καὶ ἀξιώθηκε τῆς σωτηρίας.

«Ὁ Φαρισαῖος σταθεῖς (ἀφοῦ ἐστάθη, γιὰ λίγο) πρὸς ἑαυτόν, εἶπε· ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμί ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι». Ἀλλοίμονο, τί ὑπερηφάνεια! Ὁ Κύριος καὶ ὁ Ἡσαΐας τὴν κατακρίνουν, ἐπειδὴ αὐτὴ κατέβασε τὸν Ἰωσήφ στὴν Αἴγυπτο καὶ προξένησε στὸν Φαραῶ τὸ θράσος καὶ ἀκολούθως ὅλα τὰ κακὰ τότε στὴν Αἴγυπτο· ἔγινε αἰτία νὰ χαθῇ «τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετ' ἡχου» κατὰ τὸν ἱεροψάλτη Δαυῖδ καὶ νὰ μὴ διαιωισθῇ ἡ μνήμη του. Ἀλλοίμονο στὸ ἀναιδέστατο στόμα· δὲν εἶμαι, λέγει, ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ ἢ καὶ ὅπως αὐτὸς ἐδῶ ὁ Τελώνης. Ὡς ἀρχὴ τῆς ὑπερηφάνειας ἐμφανίζεται ἡ ὕβρις· διότι ὅποιος περιφρονεῖ τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς θεωρεῖ σὰν ἕνα τίποτε καὶ τοὺς ἀποστρέφεται, ἄλλους ὡς πτωχοὺς, ἄλλους ὡς ταπεινῆς καταγωγῆς, ἄλλους ὡς ἀμαθεῖς καὶ ἀπλοϊκοὺς, ἄλλους δὲ ὡς ἄδικους καὶ ἁμαρτωλοὺς, ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὕβρι παρασύρεται καὶ μόνον τὸν ἑαυτόν του θεωρεῖ σοφό, συνετό, εὐγενῆ, πλούσιο, δυνατό, δίκαιο

καὶ ἀνώτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Πράγματι ἡ ὕβρις εἶναι ἀρχὴ τῆς ὑπερηφάνειας καὶ ἡ ὑπερηφάνεια κακὸ γεννημένο ἀπὸ τὴν ὕβρι. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ περιβόητος ἡμέρα τοῦ Κυρίου θὰ ἐκδικηθῆ κάθε ὑβριστὴ καὶ ὑπερήφανο, ἐπειδὴ οἱ ἁμαρτίες αὐτῆς ὡς συγγενεῖς τιμωροῦνται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Ὁ Φαρισαῖος ἔδειξε καὶ μὲ τὸ σχῆμα καὶ μὲ τὴν στάσι του τὴν ὑψηλοφροσύνη καὶ τὴν ἀλαζονεία πού εἶχε. Καὶ τὰ λόγια του στὴν ἀρχὴ μὲν ἦσαν λόγια εὐγνωμοσύνης, διότι ἔλεγε «ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι». Μετὰ ἀπ' αὐτὰ ὅμως ὅσα εἶπε ἦσαν γεμᾶτα ἀπὸ ἀλαζονεία καὶ ὑπερηφάνεια. Ἐπειδὴ δὲν εἶπε: Σὺ μὲ δημιούργησες, Κύριέ μου καὶ μὲ τὴν βοήθεια τὴν δική σου ἐλευθερώνομαι ἀπὸ κάθε ἀδικία καὶ ἀρπαγὴ καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα κακὰ· διότι λέγει: «Τί ἔχεις οὐκ ἔλαβες;». Ἀλλὰ ὅλα τὰ κατορθώματα θεωροῦσε ὅτι τὰ εἶχε κατορθώσει μὲ τὴν δική του δύναμι. Κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ γνωρίζη μὲ βεβαιότητα ὅτι χωρὶς τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ δὲν ἠμπορεῖ, οὔτε ἔχει τὴ δύναμι νὰ κατορθώσῃ κάτι καλὸ. «Χωρὶς ἐμοῦ» λέγει ὁ Χριστὸς «οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν». Καὶ ὁ Ἀπόστολος «οὐ τοῦ θέλοντος οὐδέ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ»· καὶ «οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σὺν ἐμοί»· καὶ «ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν». Καὶ ὁ Προφήτης· «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες».

Γι' αὐτὸ ὁ μὲν Τελώνης ἦταν κῆπος πού ἔπλεε στὰ πνευματικὰ ὕδατα, ὁ δὲ Φαρισαῖος βαλανιδιὰ χωρὶς φύλλα, σύμφωνα μὲ τὸν Ἡσαΐα καὶ τὸν Σολομώντα. Διότι ἂν καὶ ἔχουμε τιμηθῆ μὲ τὸ αὐτεξούσιο τῆς προαιρέσεως, ἀλλ' ὅμως, χωρὶς τὴν συμμαχία ἀπὸ ψηλά, κανένα ἀνδραγάθημα δὲν θὰ κατορθώσουμε νὰ ἐπιτελέσουμε. «Οἶδα γὰρ» λέγει «ὅτι οὐ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ,

οὐδὲ πορεύεται ἀνήρ κατορθῶσαι πορείαν αὐτοῦ». Μὴ λοιπὸν θεωροῦμε δικές μας τὶς νίκες στοὺς ἀγῶνες. Δικὴ μας εἶναι μόνο ἡ προαίρεσις γιὰ τὸ καλλίτερο καὶ ἡ προσπάθεια, τοῦ Θεοῦ δὲ ἡ πραγματοποίησις τῆς ἀγαθῆς ἐπιθυμίας καὶ διαθέσεως ἐκείνου ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ἐκ φύσεως τὴν δυνατότητα, ἀλλὰ λαμβάνει ἀπὸ τὴν Χάρι τὴν ἰκανότητα νὰ λέγῃ «μπορῶ...». Ὁ ἀντίθετος ἰσχυρισμὸς εἶναι περιαιτολογία καὶ καύχησις. «Τί γὰρ ἔχεις ὁ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβῶν;».

«Νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι (ὅσα ἀποκτᾶ, ὅχι ὅσα ἔχει)». Ἐπειδὴ κατηγόρησε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τὸν Τελώνη ὁ Φαρισαῖος ὅτι εἶναι μοιχοὶ καὶ ἄρπαγες, αὐτὸς προβάλλει ἀλαζονικῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὴν μοιχεία τὴν νηστεία· ἐπειδὴ ἡ πορνεία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσι. Διότι ὁ χορτασμὸς εἶναι πατέρας τῆς ὑβρεως καὶ ἡ πορνεία γεννιέται ἀπὸ τὸ γεμάτο στομάχι. Ὁ Φαρισαῖος ὅμως καταξηραίνοντας τὸ σῶμα μὲ τὴν νηστεία ἐκαυχᾶτο ὅτι ἀπέχει πολὺ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πάθη. Ἐπειδὴ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύουν δύο ἡμέρες τῆς ἐβδομάδος, Δευτέρα καὶ Πέμπτη. Ἀπέναντι δὲ στὸ «ἄρπαγες καὶ ἄδικοι», ὁ Φαρισαῖος ἔβαλε τὸ «ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι». Ἐκαυχήθη ὅτι τόσο ἐναντιῶνετο στὴν ἀρπαγή καὶ στὴν ἀδικία, ὥστε νὰ δίδῃ καὶ τὰ δικά του σὲ ἄλλους. Διότι οἱ Ἑβραῖοι ἔδιδαν τὸ ἕνα δέκατον ἀπὸ ὅσα εἶχαν καὶ ἀργότερα τὰ τρία δέκατα, τὸ ἕνα τρίτον δηλαδὴ τῆς περιουσίας τους. Ἀλλὰ καὶ τὶς ἀπαρχές καὶ τὰ πρωτοτόκια καὶ ἄλλα πολλὰ ἔδιδαν γιὰ τὰ ἁμαρτήματα, περὶ καθαρισμοῦ, στὶς ἐορτές, ὅταν ἐγίνοντο περικοπές στὰ χρέη τους καὶ ὅταν ἐλευθέρωναν τοὺς δούλους καὶ ἐπίσης ὅταν ἔπαιρναν δάνεια χωρὶς τόκο. Ὅλα αὐτὰ ἐὰν συμψηφισθοῦν καὶ ὑπολογισθοῦν δείχνουν ὅτι τὴ μισὴ περιουσία τους τὴν ἔδιδαν στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, χωρὶς νὰ ὑψηλοφρονοῦν καὶ νὰ ἀλαζονεύωνται ὅτι κάνουν κάτι μεγάλο.

Καὶ μάλισταὰς ἀναλογισθοῦμε ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο λέγει: «Ἐὰν μὴπερισεύση ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

«Ὁ δὲ Τελώνης μακρόθεν ἐστῶς (εἶχε σταθῆ, πολλὴ ὥρα), οὐκ ἤθελε οὐδέ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν ἐπαῖραι, ἀλλ' ἔτυπτε εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν ὅτι κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται». Ἐπειδὴ ὁ Τελώνης δὲν εἶχεν ἔργα ἀγαθὰ, οὔτε νὰτὰ ἀπαριθμῆσῃ ἠμποροῦσε στὴν προσευχὴ του ὅπως ὁ Φαρισαῖος· ἀλλὰ κτυποῦσε τὸ στῆθος καὶ μαστίγωνε τὴν καρδιά του καὶ μὲ πολλὴν συντριβὴ καὶ κατάνυξι ἔλεγε: «Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ». Γι' αὐτὸ καὶ ἐξιλεώνεται ἀπὸ τὸν ἐλεήμονα καὶ διαλλακτικὸ Κύριο. Διότι ὅλα τὰ ἁμαρτήματα

τὰ ἀφανίζει ἢ ταπεινοφροσύνη, ἢ δὲ ὑπερηφάνεια ἀφανίζει ὅλες τὶς ἀρετές, ἐπειδὴ εἶναι μεγαλυτέρα καὶ βαρύτερα ἀπὸ κάθε ἁμαρτία καὶ κακία. Εἶναι καλύτερα, ὅταν ἁμαρτάνουμε, νὰ ἐπιστρέφουμε καὶ νὰ ταπεινωνώμεθα, παρὰ νὰ κατορθώνουμε κάτι καὶ μετὰ νὰ ὑψηλοφρονοῦμε. Ὁ Τελώνης ἀπηλλάγη ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, ἐπειδὴ ἐδέχθη τὴν κατηγορίαν τοῦ Φαρισαίου μὲ πραότητα καὶ ὑπομονή, ἐνῶ ὁ Φαρισαῖος ἀπὸ τὴν δόξα ἔπεσε στὸ βάραθρο τῆς ἀτιμίας, ἐπειδὴ δικαίωσε τὸν ἑαυτὸν του καὶ κατηγόρησε τὸν Τελώνη καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὁ Τελώνης ἀπὸ τὴν ἀξιοκατὰκριτη ζωὴ καὶ τὴν ἁμαρτία ἐπανῆλθε στὴν μακαρία ζωὴ καὶ κατάστασι, ἐνῶ ὁ Φαρισαῖος ἐταπεινώθη ἐξ αἰτίας τοῦ μεγέθους τῆς ὑψηλοφροσύνης του.

Δύο πράγματα ἀπαιτοῦνται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, νὰ κατακρίνουμε τὰ ἰδικὰ μας ἁμαρτήματα καὶ νὰ συγχωροῦμε τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἄλλων.

Διότι ἐκεῖνος πού βλέπει τὰ ἰδικὰ του ἁμαρτήματα, συγχωρεῖ πιόεὔκολα τοὺς ἄλλους· ἐνῶ ἐκεῖνος πού κατακρίνει τοὺς ἄλλους, τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ του κατακρίνει καὶ καταδικάζει, ἔστω καὶ ἂν ἔχη πολλές ἀρετές. Ἀληθῶς μεγάλο πράγμα εἶναι τὸ νὰ μὴ κατακρίνουμε τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀδελφοί. Ἐμεῖς ὅμως, ἀφήνοντας τὶς δικές μας ἁμαρτίες, τοὺς ἄλλους ἰδίως κατακρίνουμε, τοὺς ἄλλους ἐξετάζουμε, μὴ γνωρίζοντας ὅτι ἀκόμη καὶ ἂν εἴμεθα δικαιότεροι ἀπὸ ὅλους, ἐὰν κατακρίνουμε τοὺς ἄλλους, γινόμεθα ἔνοχοι καὶ εἴμεθα ἄξιοι τῆς ἰδίας τιμωρίας καὶ τῶν ἰδίων βασάνων τῶν νόποιον εἶναι ἄξιος καὶ αὐτός τὸν ὁποῖον κρίνουμε· «Ὡ γὰρ κρίματι κρίνετε» λέγει «τούτῳ καὶ κριθήσεσθε». Διότι αὐτός πού πορνεύει, παραβαίνει ἐντολή, ὅπως καὶ ἐκεῖνος πού τὸν κρίνει. Ὅστε καὶ οἱ δύο παραβαίνουν θεῖαν ἐντολή, καὶ αὐτός πού πορνεύει καὶ ἐκεῖνος πού κρίνει.

Ἀλλὰ ἄς μεταφέρουμε μᾶλλον τὴν ἐξέτασι τῶν ἄλλων καὶ τὴν λεπτομερῆ ἐνασχόλησι στοὺς ἑαυτοὺς μας, ἀγαπητοί. Καὶ ἐὰν δοῦμε κάποιους νὰ ἁμαρτάνουν, ἐμεῖς ἄς ἔχουμε τὶς δικές μας ἁμαρτίες ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας καὶ ἄς θεωροῦμε τὰ δικά μας χειρότερα ἀπὸ τῶν ἄλλων. Διότι ἐκεῖνος πού ἁμάρτησε, ἴσως καὶ τὴν ὥρα τῆς ἁμαρτίας νὰ μετενόησε, ἐνῶ ἐμεῖς μένουμε πάντοτε ἀδιόρθωτοι κατακρίνοντας καὶ ἐξετάζοντας ἄλλους. Ἐκεῖνος ὁ Λώτ, ἂν καὶ κατοικοῦσε στὰ Σόδομα, κανέναν δὲν κατέκρινε, κανέναν δὲν κατηγόρησε. Γι' αὐτό ἐδικαιώθη καὶ διεσώθη ἀπὸ τὴν φωτιά καὶ τὴν πανωλεθρία, στὰ ὁποῖα κατεδικάστησαν οἱ Σοδομίτες. Ἄς ταπεινωθοῦμε λοιπὸν καὶ ἐμεῖς κατακρίνοντας τοὺς ἑαυτοὺς μας, τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ ὀνειδίζουμε γιὰ νὰ ὑψωθοῦμε, νὰ γίνουμε ἀκατάκριτοι. Ἄς ἀγαπήσουμε τὴν ταπεινοφροσύνη. Μὲ αὐτὴ ἐδικαιώθη ὁ Τελώνης καὶ ἀπέβαλε τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτημάτων του. Ἄς μισήσουμε τὴν ὑψηλοφροσύνη, ἐπειδὴ ὁ Φαρισαῖος ἀπὸ αὐτὴ κατεκρίθη καὶ ἔχασε

τις ἀρετές πού εἶχε. Ὁ Φαρισαῖος, ἐπειδὴ διέπραξε τὰ καλὰ μὲ ὄχι καλὸ τρόπο, κατεκρίθη. Ὁ Τελώνης ἀπορρίπτοντας μὲ καλὸ τρόπο τὰ μὴ καλὰ ἔργα, ἐδικαιώθη. Διότι ὁ Θεὸς εἶδε μὲ συμπάθεια τὸν στεναγμὸ τοῦ Τελώνου καὶ τὴν συντριβὴ του καὶ τὰ κτυπήματα τοῦ στήθους του καὶ ἀφοῦ ἐδέχθη τὸ «ἰλάσθητι» τὸν δικαίωσε μαζί μὲ τὸν Ἄβελ. Τὶς δὲ θυσίαι καὶ τὶς ἀρετές καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ καυχησιολόγου καὶ ὑπερήφανου Φαρισαίου τὶς ἐσιχάθη καὶ τὶς ἀπεστράφη καὶ τὸν κατεδίκασε, ὅπως τὸν ἀδελφοκτόνο Κάϊν, γιὰ τὴν ἴδια αἰτία. Νὰ μάθουμε, ἀδελφοί, καὶ νὰ διδαχθοῦμε νὰ κάνουμε μεγάλα κατορθώματα. Νὰ μὴ νύψηλοφρονοῦμε ὅμως γι' αὐτὰ καὶ ἂν γίνουμε καλοί, δίκαιοι καὶ ἐπιεικεῖς καὶ πονόψυχοι καὶ ἐλεήμονες, καὶ ἔτσι νὰ εἶναι, ἐμεῖς νὰ ταπεινωνώμεθα καὶ νὰ μὴ ἐξοχούμε ὑπεροψία καὶ ἀλαζονεία, μήπως χάσουμε τοὺς κόπους καὶ τοὺς πόνους μας. Διότι λέγει ὁ Κύριος «ὅταν ταῦτα πάντα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἄχραιοι δούλοι ἐσμεν, ὅτι ὁ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν».

Εἶναι ἀναγκαῖο καὶ ἀπαραίτητο χρέος νὰ προσφέρουμε στὸν Θεὸ τῶν ὅλων τὴν δουλικὴ ταπείνωσι, τὴν ὑπομονή, τὴν ὑποταγή, τὴν ὑπακοή, τὴν εὐγνωμοσύνη, τὴν εὐχαριστία, καὶ νὰ μεγαλύνουμε καὶ νὰ προσκυνοῦμε τὸ πανάγιο θέλημά του, καὶ νὰ μὴν αἰσθανώμεθα σὰν δαγκώματα τοὺς ἐλέγχους καὶ τὶς ὕβρεις τῶν ἄλλων, οὔτε νὰ καταβαλλώμεθα στοὺς πειρασμούς, οὔτε νὰ δυσανασχετοῦμε, ὅταν μᾶς κατηγοροῦν, διότι καὶ ἀπὸ αὐτὰ καρπωνόμεθα πολλὴ ὠφέλεια. Ἄς μάθουμε καὶ ἄς γνωρίσουμε, ἀδελφοί μου, τὴν δύναμι καὶ τὴν ἐνίσχυσι καὶ τὴν βοήθεια τῆς ταπεινώσεως. Ἄς μάθουμε τὴν καταδίκη καὶ τὴν ζημία καὶ τὴν ἀπώλεια πού προξενεῖ ἡ ὑψηλοφροσύνη: ἡ σκιά τοῦ Βεεμῶθ, κατὰ τὸν Ἰώβ, στοὺς ὑγροὺς τόπους καὶ στὶς καλαμιές καὶ ἡ ἐκτροπή ἀπὸ τὴν ὁδὸ τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ φωτὸς τῆς δικαιοσύνης.

Καὶ ἐπειδὴ εἶναι μέγαλο ἀγαθὸ ἢ μετάνοια καὶ ἡ ἐξομολόγησις καὶ ἡ συντριβὴ καὶ τὰ δάκρυα καιοὶ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καρδίας μας στεναγμοὶ καὶ ἡκατάνυξι, γι' αὐτὸ παρακαλῶ νὰ ἐξομολογήσθε στὸν Θεὸςυνεχῶς καὶ νὰ τοῦ φανερώνετε τὰ ἁμαρτήματά σας. Διότι ἐὰν τοῦ παρουσιάσουμε γυμνὴ τὴν συνείδησί μας καὶ τοῦ δείχνουμε τὰ τραύματα τῶν ψυχῶν μας καὶ δὲν κρίνουμε τοὺς ἄλλους, οὔτε ἀποθηριωνόμεθα μὲ τισὺβρεις τῶν συνανθρώπων μας, οὔτε λυπούμεθα γιὰ τὶς κατηγορίες καὶ τὶς ἀδικίες τους, θὰ μᾶς λυπηθῆ ὀφιλάνθρωπος Κύριος καὶ θὰ μᾶς κεράσῃ τὰ φάρμακα τῆς συμπαθείας καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας του· θὰ τὰ βάλῃ στὰ τραύματά μας καὶ θὰ μᾶς θεραπεύσῃ. Ἄς δείξουμε τὰ ἁμαρτήματά μας στὸν Κύριο πού δὲν ντροπιάζει, ἀλλὰ θεραπεύει· διότι καὶ ἂν ἐμεῖς σιωπήσουμε, ἐκεῖνος τὰ γνωρίζει ὅλα.

Ἄς εἰποῦμε λοιπὸν τὰ ἁμαρτήματά μας, ἀδελφοί, καὶ ἄς ἐξομολογηθοῦμε καθαρὰ στὸν Κύριο, γιὰ νὰ κερδίσουμε τὴν συμπάθειά του. Ἄς ἀφησουμε τὶς ἁμαρτίες μας ἐδῶ γιὰ νὰ πᾶμε ἐκεῖ καθαροὶ καὶ ἔτοιμοι καὶ νὰ εἰσαχθοῦμε ἀπὸ τὸν δίκαιο Κριτὴ στὴν Βασιλεία του τὴν ἀτελεύτητο καὶ αἰωνία καὶ νὰ κληρονομήσουμε τὶς μελλοντικὲς ἐκεῖνες καὶ ἀγέραστες διαμονές καὶ τὴν ἀπέραντη χαρὰ καὶ ἀπόλαυσι «τὰ ὅποια εἶθε νὰ ἐπιτύχουμε ἐν Αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν».

Πηγή: Ἱερά Μονὴ Ἁγίου Ἰωάννου Καρέα.

Επιμέλεια: π. Στέφανος Κωστόπουλος (Καθηδρικός Ἱερός Ναός Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος)